

УДК: 619 618 636.2

Стравський Я.С., д. вет. н., ст. наук. сп. (y.stravskyu@ukr.net)
Стефанік В.Ю., д. вет. н., професор, Костишин Є.Є. к. вет. н, доцент
Панич О.П., к. вет. н., ст. наук. сп. ©
*Львівський національний університет ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С.З. Гжицького*

ПРОФІЛАКТИКА АКУШЕРСЬКОЇ ПАТОЛОГІЇ КОРІВ У ПЕРІОД СУХОСТОЮ (оглядова інформація)

*Подано аналіз наукової літератури, яка розкриває питання профілактики
акушерської патології корів у період сухостою*

Проблема підвищення відтворної здатності корів приваблює своєю важливістю і, в той же час, складна до виконання. Для цього, перш за все, потрібні нові методи диференційованого впливу на статеву функцію і чіткі рекомендації щодо їх практичного виконання [1, 2, 3].

Головним завданням спеціалістів ветеринарної медицини при лікуванні корів, хворих на акушерські та гінекологічні захворювання, є збереження життя тварин та їх продуктивності. За ним виникає друге, не менш важливе завдання – відновлення відтворної здатності тварин [4, 5, 6].

Виходячи з цих міркувань лікування тварин має бути спрямоване на стимуляцію захисних сил їх організму [7, 8, 9, 10, 11], видалення запального ексудату з ураженого органа [12, 13, 14, 15], відновлення функцій його тканин, підвищення скоротливої здатності матки та пригнічення розмноження мікроорганізмів у всіх ділянках статевого апарату корів [16, 17, 18].

Надзвичайно відповідальним є період запуску корів та їх утримання до початку розтелу. Саме цей період є вирішальним у профілактиці патології родів та ускладнень, які часто виникають у післяродовий період і тут немає дрібниць. Так, активний моціон корів протягом сухостійного періоду та з 3–4-го дня після розтелу, яким більшість господарств ігнорують, сприяє зменшенню на 20 % післяродових ускладнень, прискорює інволюцію матки, дозволяє підвищити заплідненість від першого осіменіння (у дослідях Шарапи Г.С. на 28 %) [19].

З метою профілактики акушерської та гінекологічної патології багато дослідників успішно використовували різні кормові добавки, наприклад, згодовування коровам біовіту-40, сапоніту за 60–45 днів до отелення і через 25–30 днів після нього, що призводило до скорочення сервіс-періоду на 21 день [20, 21, 22]. Інші автори вдавалися до застосування ветеринарних препаратів: підшкірні ін'єкції 0,5 %-го розчину натрію гумату за 30–15 днів до родів [23], біогенну стимуляцію (екстракт крові і алое) за 15–20 днів до отелення, що сприяло скороченню сервіс-періоду на 40,8–47,9 днів [24], введення за 60–10 днів до розтелу відаптину, що сприяло зменшенню на 12,2 % випадків затримання посліду та на 19,3 % – субінволюції матки і ендометритів [25].

Парантеральне введення коровам селену, селеніту, натрію селеніту і барію, селенопірану, селектору за 3–4 тижні до розтелу в дослідах [26, 27] дозволило зменшити кількість випадків затримання посліду та захворюваність корів на ендометрит у два рази і більше. Позитивний вплив на перебіг родів, прискорення виділення лохий та стан гуморального і клітинного імунітету в організмі корів як до розтелу, так і після родів [28, 29] дало використання у сухостійний період адсорбентів фітопрепаратів (аргехін і содехін). Згодовування коровам до розтелу пророслого зерна пшениці і ячменю із розрахунку 0,1 кг на кожні 100 кг маси тіла з водним розчином мексидолу у дозі 0,1 мл розчину на 100 кг маси тіла за 40 днів до розтелу сприяло скороченню сервіс-періоду у корів-первісток на 29,3 % [30]. Згодовування коровам у сухостійний період вітамінно-мінеральної добавки «Баланс» сприяло кращій підготовці родового каналу до виведення плода і, в подальшому, запобігало виникненню післяродової патології [31].

Триразове введення 15,0 мл тетравіту з інтервалом 7–10 днів, 20,0 мл тканинного препарату печінки та 0,2 %-го розчину натрію селеніту в дозі 25,0 мл одноразово, підшкірно за 60–45 днів до очікуваного отелу позитивно впливало на перебіг родів та післяродовий період і, як наслідок, на 37,3 % зменшилась кількість випадків затримання посліду і на 26,3 % субінволюції матки [32]. Введення коровам карсилу в дозі 10,0 мл підшкірно за 30, 20 і 10 днів до розтелу і згодовування їм мореніту (1,0 % до сухої речовини корму) у 100 % випадків забезпечувало підвищення своєчасного відходження посліду на 40 % [33].

При введенні коровам до родів тканинного біостимулятора «плацента активное начало» (ПАН) зареєстровано підвищення заплідненості корів та скорочення тривалості неплідності на 8,7 днів [34].

Парентеральне введення коровам до родів комплексу жиророзчинних вітамінів А, D₃, Е сприяло збільшенню загального вмісту ліноленової кислоти, підвищенню синтезу глікопротеїдів та стимулювало функцію яєчників і матки [35, 36, 37].

Для післяродового відновлення репродуктивної функції та з метою імунореабілітації хворого організму в імунофармакології широко використовують германій (органічні полімери гермсеквіоксанового типу, представником яких є герматранол) [38, 39, 40]. Застосування глибокотільним коровам герматранолу на восьмому місяці тільності, за 3–5 днів до розтелу і на 3–5-й день після родів сприяло підвищенню імунобіологічної реактивності організму корів та позитивно вплинуло на клітинну і гуморальну ланку імунітету новонароджених телят [41, 42, 43].

Згодовування теличкам з 1- до 6-місячного віку ріпакової олії в кількості 4 % до раціону позитивно вплинуло на їх статеву функцію, про що свідчило збільшення правого і лівого рогів матки на 23 – 25 % і висоти маткових залоз у слизовій оболонці рогів на 40 % порівняно із телицями, яким не задавали олії [44, 45, 46]. Згодовування коровам за 30 діб до отелення впродовж 5 днів 300,0 мл соняшникової олії сприяло скороченню тривалості послідової стадії в 1.3

рази, зниженню інтоксикації організму і прискоренню інволюції матки в 1,2 рази [47,48].

Узагальнюючи результати огляду літератури з організації та проведення профілактичних заходів у сухостійному періоді видно, що правильно проведена підготовка корів до розтелу зменшує число патологічних випадків під час родів та запобігає розвитку субінволюції матки.

Література

1. Гончарова Е.О. Нормализация процессов воспроизводства у коров при гипофункции яичников / Е.О. Гончарова // Животноводство для всех. – 2003. – № 3–4. – С.23.
2. Нежданов А.Г. Восстановление плодовитости коров при гипофункции яичников / А.Г. Нежданов, К.А. Лободин, Н.Е. Богданова // Ветеринария. – 2007. – № 7. – С. 39–45.
3. Петров А.М. Лечение коров больных хроническим гнойно-катаральным эндометритом и кистой яичника / А.М. Петров., Ш.Р. Мирзахметов // Актуальные проблемы болезней органов размножения и молочной железы у животных. – М.: МВА, 2005. – С. 139–145.
4. Горюк В.В. Використання сапоніту в системі заходів з профілактики неплідності худоби на Поділлі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. вет. наук: спец. 16.00.07 „Ветеринарне акушерство”/ В.В. Горюк. – К., 2004. – 20 с.
5. Новые биорегуляторы в биотехнике размножения крупного рогатого скота / А.Л. Аминова, И.Г. Зямилов, И.Х. Ситдилов, [и др.] // Ветеринария. – 2006. – № 1. – С. 39–42.
6. Рясосова М.В. Видаптин для коррекции репродуктивной функции коров в йоддефицитной зоне / М.В. Рясосова, Н.Н. Семенова, В.К. Невинный // Ветеринария. – 2008. – № 1. – С. 10–31.
7. Безбородов Н.В. Синтетический тимоген для восстановления половой цикличности коров / Н.В. Безбородов, Е.С. Малецкая // Ветеринария. – 2006. – № 11. – С. 8–9.
8. Бойчук А.В. Діагностика і лікування запальних процесів матки та її придатків в залежності від стану імунної, гормональної та антиоксидантної системи організму: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра мед. наук: спец. 14.01.01 „Акушерство і гінекологія” / А.В. Бойчук. – Національний мед. університет ім. О. О. Богомольця. – К, 2001. – 40 с.
9. Вплив прополісу гідрогумату на білковий спектр та активність амінотрансфераз крові корів у ранній післяпологовий період / В.Г. Грибан, Н.Й. Седих, Ю.В. Дуда, Н.М. Гіренко // Ветеринарна медицина: міжвідомчий тематичний науковий збірник. – Харків: ТОВ „НТМТ”, 2005. – Т. 1, № 85. – С. 349–351.
10. Завірюха В.І. Корекція трофічних процесів при патології органів розмноження і розробці методів підвищення ефективності трансплантації ембріонів у корів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра вет. наук: спец. 16.00.07 „Ветеринарне акушерство і біотехнологія відтворення” / В. І. Завірюха. – Львів, 1995. – 47 с.

11. Коррекция нарушений обмена веществ и воспроизводительной функции коров / И.А. Шкуратова, М.В. Рясосова, А.Н. Стуков, В.К. Невинный // Ветеринария. – 2007. – № 9. – С. 9–11.
12. Керничний С.П. Характер імунної відповіді при різних терапіях хронічного ендометриту у корів / С.П. Керничний // Вісник Сумського державного аграрного університету. Ветеринарна медицина. – Суми: „Козацький вал”, 2007. – Вип. 8 (19). – С. 52–55.
13. Походун К.А. Комплексний метод лікування гострих ендометритів із застосуванням полісорбу хлоргексидину та антиоксидантів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мед. наук: спец. 14.00.01 „Акушерство та гінекологія” / К.А. Походун. – К., 1995. – 21 с.
14. Сидоркин В.А. Опыт применения β -адреноблокаторов в акушерско-гинекологической практике / В.А. Сидоркин, В.Г. Гавриш // Научно-технический бюллетень ИБТ., ДНДКІ ветпрепаратів та кормових добавок. – Львів: Тріада Плюс, 2005. – Вип. 6, 3–4. – С. 350–355.
15. Шляхи зниження неплідності у корів / В.О. Ушкалов, С.О. Гутвинська, В. Ф. Макеев [та ін.] // Вісник аграрної науки. – 2004. – № 1. – С. 32–34.
16. Краєвський А.Й. Резистентність мікрофлори матки корів при різних способах профілактики післяродової інфекції / А.Й. Краєвський // Ветеринарна медицина України. – 2004. – №1. – С. 32–33.
17. Кухільний Г.Я. Хвороби статевих органів тварин / Г.Я. Кухільний // Здоров'я тварин і ліки. – 2005. – № 10. – С. 12–13.
18. Любецький В.Й. Доцільність застосування антибіотиків при лікуванні корів, хворих на післяродовий метрит / В.Й. Любецький, В.А. Бортнічук // Ветеринарна біотехнологія. – К.: Аграрна наука. – 2006. – С. 161–168.
19. Шарапа Г. С. Неплідність корів і телиць та боротьба з нею / Шарапа Г.С. – К.: Урожай, 1988. – 136 с.
20. Хозей В.Ю. Стимуляція відтворної функції / В.Ю. Хозей // Тваринництво України. – 2007. – № 10. – С. 35–37.
21. Яблонська О.В. Зміни природної резистентності організму сухостійних корів під впливом неспецифічних імуностимуляцій / О.В. Яблонська // Науковий вісник Львівської державної академії ветеринарної медицини ім. С.З. Гжицького. – 2000. – Т. 2, № 3–4. – С. 150–156.
22. Яблонська О.В. Сапоніт як імунокоректор для глибокотільних корів та їхніх телят // Науковий вісник Львівської державної академії ветеринарної медицини імені С. З. Гжицького. – 2001. – Т. 3, № 2. – С. 198–202.
23. Плугатирьов В.П. Ефективність препаратів гумату натрію для профілактики і терапії акушерсько-гінекологічних захворювань у корів / В.П. Плугатирьов, В.Ф. Довгополов // Науковий вісник Львівської державної академії ветеринарної медицини імені С. З. Гжицького. – 2002. – Т. 4, № 5. – С. 96–99.
24. Кваша В.И. Зерно рапса в комбикормах для телок / В.И. Кваша, Н.Е. Василишин // Зоотехния. – 1995. – № 4. – С. 19–20.

25. Гаманухо В. Перспективи застосування мікроелементів у тваринництві / В. Гаманухо, С. Терещенко, Є. Юрчук // Ветеринарна медицина України. – 2007. – № 1. – С. 38–39.
26. Боголюбова Г.В. Селен и репродуктивные функции свиноматок / Г.В. Боголюбова // Сельское хозяйство за рубежом. – 1975. – № 3. – С. 50.
27. Лечение и профилактика беломышечной болезни в регионах, дефицитных по содержанию селена: методические рекомендации. – [2-е изд. испр. и доп.]. – Саратов: ЗАО Нита-Фарм, 2007. – 20 с.
28. Гугушвили Н.Н. Иммунобиологическая реактивность коров и методы ее коррекции / Н.Н. Гугушвили // Ветеринария. – 2003. – № 12. – С. 34–36.
529. Райт А. Имуннология / А. Райт, Дж. Бростофф, Д. Мейл. – М.: Мир, 2000. – 326 с.
30. Мамаев А.В. Препараты для стимуляции репродуктивной функции у коров и свиней / А.В. Мамаев // Ветеринария. – 2005. – №6. – С. 39–40.
31. Любецкий В.Й. Вплив вітамінно-мінеральної добавки „Баланс” на прояв передвісників родів та перебіг підготовчої стадії у корів голштинської породи / В.Й. Любецкий, Ю.М. Жук, М.М. Михайлюк // Вісник Сумського національного аграрного університету. Ветеринарна медицина. – Суми: Козацький вал. – 2007. – Вип. 9 (19). – С. 78–80.
32. Ордін Ю.М. Ефективність профілактики затримання посліду, субінволюції, післяродового ендометриту та неплідності у корів / Ю.М. Ордін // Здоров'я і ліки. – 2005. – № 11. – С. 11.
33. Кузьминова Е.В. Карсел и моренит для профилактики послеродовой патологии у коров / Е.В. Кузьминова, М.П. Семенов, В.А. Антипов // Ветеринария. – 2006. – № 12. – С. 38–40.
34. Лободин К.А. Плацента – активное начало – препарат для коррекции воспроизводительной функции коров / К.А. Лободин // Ветеринария. – 2006. – №7. – С. 38–41.
35. Вплив вітамінів А і D на вміст окремих класів ліпідів у плазмі крові телят при парентеральному їх уведенні / Л.Л. Юськів, В.В. Іваняк, В.І. Гнатів [та ін.] // Науково-технічний бюлетень Інституту біології тварин та ДНДКІ ветпрепаратів та кормових добавок. – Львів: Тріада Плюс, 2005. – Вип. 6, № 1. – С. 192–195.
36. Куртяк Б.М. Вплив вітамінів А, D, E на загальний вміст ліпідів, їх жирнокислотний склад і співвідношення окремих класів у плазмі крові корів / Б.М. Куртяк, І.В. Вудмаска, В.В. Іваняк // Біологія тварин. – 2002. – Т. 4, № 1 – 2. – С. 82–85.
37. Куртяк Б.М. Вплив різних форм вітамінів А, D, E на загальний вміст білків і співвідношення окремих їх фракцій в плазмі крові корів у передродовий період і після отелення / Б.М. Куртяк, М.А. Сенькусь // Аграрний вісник Причорномор'я. – 2002. – Вип. 4, № 15. С. 25–28.
38. Antiviral effects of carboxyethylgermanium sesquioxide (G-132) in mice infected With a lethal dose of influenza virus / F. Suzuki, H. Aso, H. Kobayacyi [et al.] // Chemotherapy. – 1986. – Vol. 34, № 6. – P. 488–494.

39. On the antifungal and antibacterial activity of some trisubstituted organogermanium, arganotin and organolead compounds / S. A. Kaars, F. Rijkens, J. A. Luijten, L. G. Willemseus // A. Vandeenwenholk, J. Microbiol. Serol. – 1962. – Vol. 1/28, № 3 – P. 346–356.
40. Pat. 54 – 30297 Jpn. (1979) method and adept for inducing an interferon / N. Ishida, H. Sato, F. Suzuki, K. Miyao // C. A. – 1981 – Vol. 94 – P. 233.
41. Яблонська О.В. Вплив герматранолу на імунобіологічну реактивність та життєвість новонароджених телят / О.В. Яблонська // Науковий вісник НАУ. – 2001. – Вип. 36. – С. 158–161.
42. Яблонська О.В. Імунний статус глибокотільних корів і новонароджених телят та його корекція: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра. вет. наук: спец. 16.00.03 „Ветеринарна мікробіологія та вірусологія” / О.В. Яблонська. – К. 2005. – 38 с.
43. Яблонська О.В. Сапоніт як імунокоректор для глибокотільних корів та їхніх телят // Науковий вісник Львівської державної академії ветеринарної медицини імені С. З. Гжицького. – 2001. – Т. 3, № 2. – С. 198–202.
44. Дем'янчук Г.Т. Ріпакові корми в раціонах корів / Г.Т. Дем'янчук, Г.В. Братуляк // Вісник аграрної науки. – 1992. – №11. – С. 19–22.
45. Кваша В.И. Жиропротеиновый кормовой концентрат из семян рапса / В.И. Кваша, Н.Е. Василишин // Молочное и мясное скотоводство. – 1993. – № 1. – С. 54–57.
46. Кваша В.И. Зерно рапса в комбикормах для телок / В.И. Кваша, Н.Е. Василишин // Зоотехнія. – 1995. – № 4. – С. 19–20.
47. Стравський Я.С. Прогнозування, діагностика, лікування та профілактика ускладнень субінволюції матки у корів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора вет. наук: спец. 16.00.07 „Ветеринарне акушерство” / Я.С. Стравський. – Київ, 2011. – 41с.
48. Stefanyk V. Zapobieganie i leczenie chorob wywołanych brakiem mikroelementow (I,Co,Zn) u cielnych krow / Stefanyk V., Zaviryucha V., Kostyshyn Y. // Zarzadzanie stadem w aspekcie zdrowia bydla: Monografia. - Lomza, 2010. - P. 57-63.

Stravskyi Ia.S. DVM(y.stravskyy@ukr.net)

Stefanyk V. Yu. DVM, Kostyshyn Ye. Ye. PhD, docent of veterinary medicine

Panych O.P. PhD in veterinary medicine.

**Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies named after
S.Z. Gzhytskogo**

PROPHYLAXIS OF OBSTETRIC COW PATHOLOGY DURING THE INTERLACTATION PERIOD (brief information)

The analysis of scientific literature which concerns the question of prophylaxis of obstetric pathology during the interlactation period is given.

Рецензент – д.вет.н., професор Завірюха В.І.